

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Teknologiateollisuus ry sekä Kyberala ry esittävät yhteisenä lausuntonaan seuraavat huomiot hallituksen esityksen luonnokseen, joka koskee valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämistä sekä valtion virkamieslain 7 §:n muuttamista (VN/15936/2023).

Teknologiateollisuus ry edustaa yli 1800 jäsenyritystä, jotka tuottavat puolet Suomen viennistä ja tutkimus- ja kehitysinvestoinneista ja työllistävät suoraan ja välillisesti neljäsosan suomalaisista. Finnish Information Security Cluster – Kyberala ry on Teknologiateollisuus ry:n toimialayhdistys ja edustaa Suomessa toimivaa kyber- ja tietoturvallisuusalaa. Haluamme kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Markkinoihin liittyvät huomiot:

- Ehdotettu lakiesitys on osittain ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa, jotka pyrkivät avaamaan markkinoita ja rajoittamaan julkisomisteisten sidosyksikköyhtiöiden toimintaa. Huolimatta siitä, että Valtori on virasto, sitä voidaan pitää myös osittain tällaisena sidosyksikkönä.

- Valtorin asema on jo nykyisellään verrattavissa monopoliasemaan useimpien valtion virastojen osalta Tuve- ja Tori-lainsäädännön perusteella. Tietyt virastot eivät voi hankkia ICT-palveluita muilta kuin Valtorilta. Uusi lakiesitys voi jäykistää markkinoita entisestään ja vahvistaa Valtorin monopoliasemaa, mikä todennäköisesti nostaa loppuasiakkaiden ICT-kustannuksia. Valtorin palveluhinnoittelua omille asiakkailleen voidaan pitää myös osin markkinahintoja kalliimpana, joka

johdattaa kysymään, mikä on yhteiskunnan varojen käytön näkökulmasta se lisäarvo, jota korkeammasta kustannustasosta voidaan saada.

- Valtorin loppuasiakkaiden tulisi aina voida kilpailuttaa omat ICT-palvelunsa. Virastoilla on tosiasiaa erilaisia tarpeita, mm. datanhallinnan, skaalautuvuuden, riskienhallinnan sekä palvelutarpeiden osalta. Vain kilpailuttamisen kautta virastot voivat saavuttaa näkökulmastaan parhaiten tarpeitaan vastaavan ICT-ratkaisun kustannustehokkaasti.

- 'Integraatiopalvelujen' säätäminen uudeksi lakisääteiseksi tehtäväksi on muotoilultaan erittäin lavea ja voi pitää sisällään tulkinnan mukaan hyvin laajan kirjon erilaisia it-palveluita, joille on olemassa oleva toimiva markkina.

- Lakiesityksessä kuvattujen muutosten takia Valtorin asema saattaa muuttua vanhanaikaisemmaksi ja jäykemmäksi "ohjausviranomaiseksi". Tavoitteena tulisi olla mahdollisimman ketterä toimija, joka kykenee tehokkaasti hyödyntämään markkinoita ja nopeasti omaksumaan uusinta teknologiaa nopeasti kehittyvässä ympäristössä.

- Valtion toimintojen tuottavuutta ja tehokkuutta on tärkeä tarkastella myös valtion omien yhtiöiden ja virastojen kautta, ottaen huomioon hallituksen tuoreet säästöpäätökset valtionhallintoon. Osa ehdotetuista lakimuutoksista voi paradoksaalisesti johtaa päinvastaiseen tulokseen kuin tavoiteltu tuottavuuden parannus. Tämä voisi käytännössä tarkoittaa, että valtio harkitsee Valtorin tuottamien palveluiden korvaamista edullisemmin ja tehokkaammin markkinakilpailutusten tai kumppanuusratkaisujen, kuten allianssihankintojen, kautta. Tällöin julkisen vallan käyttö saman organisaation sisällä voi muodostua merkittäväksi esteeksi moderneille ratkaisuille.

Riskienhallintaan liittyvät huomiot:

- Tietoturvapalveluiden lisääminen yhteisiin perustietotekniikkapalveluihin johtaa todennäköisesti kielteisellä tavalla "tasalaatuisen" palvelun tarjoamiseen kaikille asiakkaille, mikä ei vastaa modernin riskiperustaisen digitaalisten riskien hallinnan tarpeita. Sekä riskejä että kustannuksia lisäävänä tekijänä on, että ns. tasalaatuinen palvelu tarkoittaisi joillekin toimijoille ylimitoitettuja riskienhallintakeinoja riskeihin nähden, ja toisille toimijoille taas alimitoitettua. Tietoturva-, valvonta- ja lokienhallintapalveluita ei tule olettaa sellaisiksi, että sama palvelu sopisi kaikille turvallisuustasosta, palvelun kohteesta ja laajuudesta riippumatta.

- Lisäksi on huomattava, että uuden EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS2) perusteella julkishallinnon toimijat, jotka hallinnoivat yleisen edun mukaisia tarpeita ja omaavat valtuuksia osoittaa luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille hallinnollisia tai sääntelyyn liittyviä päätöksiä

ovat veloitettuja arvioimaan toimintansa perusteella viestintäverkkojensa ja tietojärjestelmiensä kyberturvallisuusriskit ja toimeenpanomaan riskienarvionsa perusteella organisaatiokohtaiset riskienhallintakeinot. Näin ollen on välttämätöntä, että Valtoria koskevan sääntelyn kautta virastoilta ja muilta toimijoilta ei poisteta mahdollisuutta noudattaa EU-oikeuden velvoitteita. On välttämätöntä, että toimijoilla on mahdollisuus kilpailuttaa ja ottaa käyttöön soveltuvia ja nykyaikaisia palveluita. Riskienhallinnan lisäksi ko. joustavuus tukee myös tuottavuuteen liittyvää kehitystä.

- Tietoturvateollisuuden kehittymisen kannalta julkisomisteisten sidosyksiköiden monopolin laajentuminen on ongelmallista. Tuoteyrityksiä tarvitaan Suomen viennin vahvistamiseen. Pienemmille yhtiöille kotimarkkinat ovat elintärkeitä tuotekonseptin jalostamiseksi ja asiakasreferenssien hankkimiseksi. Julkisomisteiset monopolit sulkevat jo nyt pienimmiltä toimijoilta merkittävän osan valmiiksi pienestä kotimarkkinasta.

- Markkinariskin lisäksi tietoturvalvonnin keskittäminen ehdotetussa laajuudessa voi lisätä myös tietoturvariskiä, kun synnytetään ns. "single point of failure", jossa palveluun itseensä syntyvä tietoturvaavaoittuvuus tai -häiriö vaikuttaa systeemisesti kaikkiin julkishallinnon toimintoihin.

- Valtorin tulisi monopolituottajan aseman sijasta toimia "konsultatiivisessa" eli tukevassa roolissa, mahdollisesti myös yhteisen tilannekuvan muodostajana Tori ja Tuve-palveluiden osalta.

- Pidämme epätodennäköisenä, että Valtori pystyisi lisäämään resurssejaan niin merkittävästi, että pystyttäisiin takaamaan toimialakohtaiset palvelut sekä investoimaan jatkuvasti kyberturvallisuusosaamisen kehittämiseen.

Yleiset huomiot:

- Julkisen vallan käyttöä edellyttävät tehtävät ja ohjaustehtävät olisi tarkoituksenmukaisempaa säilyttää ministeriössä, erityisesti niissä tapauksissa, joissa julkista valtaa on tarpeen käyttää.

- Suomen kilpailukykyyn kannalta olisi hyödyllistä tehdä selvitys siitä, onko valtiolla tarvetta ylläpitää nykyisessä tehtäväkentässä toimivaa virastoa ennen vastaavien lakimuutosten toteuttamista. Jos tällainen selvitys olisi käytössä, ongelmanratkaisujen arvioinnit ja tarpeet voisivat olla erilaisia kuin nyt esitetyssä lakimuutosluonnoksessa.

- Selvityksen tulisi sisältää myös arviot siitä, miten lainsäädännön kohteena olevia palveluita tällä hetkellä tuotetaan Valtorin tai siihen rinnasteisten inhouse-toimijoiden toimesta sekä

markkinaehtoisten toimijoiden toimesta. Lisäksi selvityksessä tulisi tarkastella sitä, minkälaisia huoltovarmuuteen, palvelutuotannon jatkuvuuteen ja poikkeustilanteisiin varautumiseen liittyviä kysymyksiä esitetyt laajennukset Valtorin tehtävissä voivat synnyttää. Ensisijaista olisi selvittää ja arvioida sitä, kykeneekö yksi toimija ottamaan vastuulleen viitatut vastuut ja palvelut vaarantamatta kokonaistaloudellisuuden periaatetta sekä valtion virastojen toiminnan turvallisuutta.

Lisätiedot:

Ville Peltola, Teknologiateollisuus ry

Peter Sund, Kyberala ry

2. Yhteiset palvelut

- **Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

-

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

-

4. Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

-

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

-

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- **Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- **Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä**

-

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- **Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä**

-

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

-

11. Muut kommentit

-

Peltola Ville
Teknologiateollisuus ry